

VETERİNER HEKİMLİĞİ TARİHİ

Arş. Gör. Dr. Aytaç ÜNSAL ADACA
aytacunsal@ankara.edu.tr

6. HAFTA

HAFTALAR	KONULAR	SÜRE
1. Hafta	Tanışma, dersten beklentilerin ve önerilerin alınması	40 dk
2. Hafta	Üniversiter Sistem	40 dk
3. Hafta	Hayvan-İnsan Birlikteliği ve Evcilleştirme	40 dk
4. Hafta	Veteriner Hekimliği Mesleğinin Doğuşu	40 dk
5. Hafta	Veteriner Hekimliği Mesleğinin Adlandırılması	40 dk
6. Hafta	Hastalık Kavramı, Hastalık Paradigmaları ve Tedavi Yöntemleri	40 dk
7. Hafta	Ara Sınav	-
8. Hafta	Dünyada Veteriner Hekimliğinde Okullaşma Süreci	40 dk
9. Hafta	Türkiye'de Veteriner Hekimliğinde Okullaşma Süreci	40 dk
10. Hafta	Türkiye'de Veteriner Hekimliğinde Okullaşma Süreci	40 dk
11. Hafta	Günümüzde Türkiye'de Veteriner Fakültelerinin Durumu	40 dk
12. Hafta	Günümüzde Veteriner Hekimlerin Profili	40 dk
13. Hafta	Veteriner Hekimliğinde Uluslararası Örgütler	40 dk
14. Hafta	Veteriner Hekimlerin İnsanlığa Hizmetleri	40 dk

HASTALIK KAVRAMI

- Hastalık, canlı beden veya zihinde meydana gelen normalden sapma durumudur.
- Paleontolojik-paleopatolojik araştırmalar, hastalık etkenlerinin insan varlığından önce de bulunduğunu göstermektedir.
- Paraziter hayatın başlangıcı günümüzden yaklaşık olarak 100 milyon yıl öncesine uzanmaktadır.
- Mesozoik zamana ait dinazor ve mağara ayısı fosillerinde kemik iltihapları ve arthritislere; eosen devrinin üç tırnaklı atlarında diş çürüklerine rastlanmaktadır.

Politeistik (Çoktanrılı) Dönem Hastalık Paradigmaları

Mezopotamya

“Demons Teorisi”

Hastalık nedenleri vücuda giren “şeytan” ve “kötü ruhlar”dır.

Adı geçen şeytan ve ruhların hepsinin aynı hastalığı yapmaz.

Bir kısmı belirli hastalıkları oluşturmakta uzmanlık kazanmıştır.

Bu inanış günümüzün “enfeksiyon” kavramının ilk kıvılcımı sayılır.

Eski Çin

Yang (+)

Yin (-)

Eski Yunan Uygarlığı

Hastalıkların sorumlusu Tanrı Apollo

Aesculapius (Öskülap), sağlık tanrısı

Monoteistik (Tektanrılı) Dönem Hastalık Paradigmaları

Bu dönemde, İbranilerde, Babil ve Asur'da görüldüğü gibi hastalıkların nedenleri teolojik inanışlarla açıklanır.

“Tanrısız Gazap” Modeli

Hastalık; Tanrının insanı veya insanın sahibi olduğu hayvanları cezalandırması ile oluşur.

Metafizik Dönem Hastalık Paradigmaları

Mısır

Üç Etiyolojik (nedensel) Teori

- ❖ Sihirsel Teori
- ❖ Gastroetiyolojik (sindirimsel) Teori
- ❖ Meteorolojik Etkenler Teorisi

Laik - Rasyonel (Akılcı) Dönem

HIPPOCRATES (HIPOKRAT)

- Laik tıbbın kurucusu ve tıbbın babası olarak kabul edilen Hippocrates, kendisinden önce kullanılan dini-sihri tedavi yöntemlerini ve metafizikal uygulamaları reddederek rasyonel (akılcı) tedavi yöntemlerinin gelişmesine öncülük etmiştir.
- Kendi adıyla anılan ve ona atfedilen “Hipokrat Andı” hekimliğin ahlaki değerlerinin temelini oluşturur.
- Hippocrates tarafından geliştirilen hastalık modeli, tıp literatürlerine “**Humoral Teori**” ya da “**Humoral Patoloji**” olarak geçmiştir.

DEMOCRITUS

- Hipokratın çağdaşlarından materyalist bir filozof olan **Democritus** tarafından ortaya atılmıştır. Bu teoriye göre canlılar atomlardan oluşmuştur ve bunların fiziksel düzenleri bozulduğunda hastalık oluşur. Ancak, Solidar Patoloji, Humoral Teori karşısında fazla taraftar bulamamış; Humoral Teori yüzlerce yıl geçerliliğini korumuştur.

ARISTOTELES (ARİSTO)

Batı düşüncesinin en önemli filozoflarından biri sayılır. [Fizik](#), [astronomi](#), felsefe, [zooloji](#), [mantık](#), [politika](#) ve [biyoloji](#) gibi konularda pek çok eser vermiştir. Tıp tarihi açısından önemi ise canlıları ilk olarak sınıflandıran düşünür olmasından kaynaklanır.

HEROPHILUS

MÖ 332 yılında kurulan İskenderiye Tıp Okulunun en önemli temsilcilerinden biri olan Yunan Hekim Herophilus tıp tarihine anatominin babası olarak geçmiştir.

ERASISTRATUS

Yine aynı okulun bir diğer önemli ismi olan Yunanlı hekim anatomist Erasistratus ise aynı zamanda fizyolojinin öncüleri arasında yer almaktadır.

GALEN

Antik Yunan Uygarlığı'nın en önemli hekimlerinden biri olan Galen, ilk olarak droglardan ilaç elde etmeye başlamış; bu nedenle de Eczacılığın ve Farmasötik Teknolojinin babası olarak kabul edilmiştir. Galen aynı zamanda canlı iken kestiği domuz, maymun ve köpeklerin çeşitli organlarının fonksiyonlarını incelemiş; gerçekleştirdiği anatomi ve fizyoloji çalışmaları ile tıp tarihinde ayrıcalıklı bir yer edinmiştir.

TEDAVİ YÖNTEMLERİ

İlk insanın hayvan hekimliği konusunda neler bildiği hakkında pek fazla Őey söylenememekle birlikte kırık, çıkık ve yaraları iyi tedavi edip çok defa bitkilerden yararlandıkları düşünölmektedir. Birden görölen salgın hastalıklar korkuyla karşılanmıŐ ve çoğunlukla nedeni cin ve Őeytanlara atfedilmiŐtir. Bu durumda daha çok sihir yoluyla tedaviye başvurulmuŐ; kurbanlar kesilmiŐ, dualar okunmuŐ ve büyük ateŐler yakılmıŐtır.

- **Dini-Sihri Tedavi Yöntemleri (1)** tıp tarihinde önemli yer tutmuş ve yüzyıllar boyunca, hatta modern tıbbın doğuşundan sonra dahi uygulanagelmiştir.
- **İçgüdüsel Tedavi Yöntemleri (2)** örneğin yaraları yalama, taş yeme, kireç yalama vb. hayvanlar arasında yaygın olarak görülmektedir.
- İnsanların hayvanlardan gördüklerini taklit ederek uyguladıkları tedavi yöntemleri ise **İmitasyon (taklit) Yöntemi (3)** olarak adlandırılır. Örneğin konstipasyon (kabızlık) durumunda leyleklerin gagalarına su alıp anüsten içeri vermeleri (lavman), yine hipopotamların vücutlarında oluşan ödem ya da hematomları ucu sivri sazlarla sürterek kanatma yoluyla boşaltmaları beşeri hekimlikte ve veteriner hekimliğinde benzer olgularda bilinen ve uygulanan yöntemler arasında yer almaktadır.

- **Deneme Yöntemi (4)** ise tekrar tekrar tecrübe ederek geliştirilen yöntemlerin uygulanmasıdır. Kesi ve delme işlemlerinde ucu keskin sivri cisimlerden yararlanılması, ateşin koterizasyon yani dağlamada kullanılması, çeşitli bitkilerden lapa ve tütüsülerin yapılması bu yönteme örnek olarak verilebilir.
- **Rasyonel Yöntem (5)** Hastalık etken ya da nedeninin belirlenmesi ve bu etken ya da nedenin ortadan kaldırılmasıyla sağaltımın (tedavinin) yapılması yöntemidir.
- Her beş tedavi yöntemi de farklı toplumlarda ve farklı dönemlerde yüzyıllar boyunca uygulanagelmiştir. Tıpta rasyonelleşme başlangıcını Yunanlı hekim **Hippocrates'e** borçludur.

- Bu sunum, Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri web sitesinde (<https://acikders.ankara.edu.tr/>) yayımlanmak üzere hazırlanmıştır. Sunumda kullanılan bilgilerin kaynaklarına ulaşmak ve daha fazla bilgi edinebilmek için lütfen **aytacunsal@ankara.edu.tr** adresinden iletişime geçiniz.